

MISSIV

För kännedom
Enligt sändlista

Inköpsnämnden

Inköpsnämndens arbete mot välfärdsbrottlighet

Inköpsnämnden ansvarar för all upphandlings- och inköpsverksamhet i Region Sörmland och Region Västmanland, förutom upphandling av förbrukningsvaror som utförs av varuförsörjningsnämnden.

Region Sörmland och Region Västmanland hanterar upphandlingar för ett stort värde och inköpsnämndens verksamhet har en viktig roll i att stödja regionernas verksamheter att genomföra upphandlingar och inköp från leverantörer som uppfyller de etiska och hållbarhetskrav som säkerställer att välfärdsbrottlighet motverkas. Det gäller till exempel att säkerställa att leverantörerna som anlitas bedriver en lagenlig verksamhet och att upphandlingarna genomförs på ett transparent och rättssäkert sätt.

Region Sörmlands revisorer har med anledning av ovanstående låtit Qualitarium AB genomföra en granskning med syftet att ge underlag för att bedöma om inköpsnämnden har ett ändamålsenligt och effektivt arbetssätt för att säkerställa att välfärdsbrottlighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar och inköp.

Den övergripande bedömningen är att inköpsnämnden inte har ett tillräckligt ändamålsenligt och effektivt arbetssätt mot välfärdsbrottlighet.

Rutiner för att upptäcka välfärdsbrottlighet är till viss del etablerade men leverantörskontroller behöver bli mer omfattande och inkludera fler aspekter än bara den ekonomiska situationen. Det behövs också bättre dokumenterade interna rutiner och en struktur för kontinuerlig utbildning av personalen för att förhindra välfärdsbrott under upphandlingsprocessen.

Det saknas också etablerade samverkansstrukturer för att effektivt förebygga välfärdsbrott och en gemensam strategi för att säkerställa att insatser samordnas.

Av rapporten framgår bland annat att inköpsnämnden behöver utveckla en tydligare strategisk ambition för att utveckla arbetet mot välfärdsbrottlighet i både den egna verksamheten och genom att stödja regionerna i detta arbete.

MISSIV

Revisorerna ställer sig bakom de rekommendationer som framförs i rapporten.

Vi begär svar från inköpsnämnden med uppgifter om verkställda och planerade åtgärder senast 28 februari 2025.

Catharina Fredriksson
ordförande

Gustaf Wachtmeister
vice ordförande

Sändlista

Regionstyrelsen, Region Sörmland
Regionstyrelsen, Region Västmanland
Regiondirektör, Magnus Johansson, Region Sörmland
Regiondirektör, Maria Linder, Region Västmanland
Verksamhetsområdeschef regionservice, Helena Söderquist, Region Sörmland,
Inköpschef tf, Josefin Zangerl Carlberg, Region Sörmland
Regionstabsdirektör Verksamhetschef hållbarhet, Sophie Andersson, Region
Västmanland
Revisorerna i Region Västmanland

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med avancerade elektroniska underskrifter:

NAMN:	Nils Gustaf Wachtmeister	
TITEL, ORGANISATION:	Revisionens vice ordförande, Region Sörmland	
TID:	2024-12-13 10:49:28 +01:00	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation	

NAMN:	EVA CATHARINA FREDRIKSSON	
TITEL, ORGANISATION:	Revisionens ordförande, Region Sörmland	
TID:	2024-12-13 11:49:07 +01:00	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation	

QUALITARIUM

Revisionsrapport

Granskning av inköpsnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet

Region Sörmland

November 2024

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1. Inledning	5
2. Definition och avgränsning	6
3. Svar på kontrollfrågor	6
4. Granskningens resultat	15

Sammanfattning

Region Sörmlands revisorer har uppdragit åt Qualitarium AB att genomföra en fördjupad granskning med syftet att bedöma om inköpsnämnden har ett ändamålsenligt och effektivt arbetssätt för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar.

Vår övergripande bedömning är att inköpsnämnden **inte har ett tillräckligt ändamålsenligt och effektivt arbetssätt** för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar.

Generellt efterlyser vi en tydligare strategisk ambition från inköpsnämnden för att utveckla arbetet mot välfärdsbrottslighet i både den egna verksamheten och genom att stödja regionerna i detta arbete. Genom att strategiskt och systematiskt bemöta de risker som finns i regionernas upphandlings- och inköpsprocesser bör inköpsnämnden vara en viktig aktör och ett stöd i det regionövergripande arbetet mot välfärdsbrott.

Inköpsnämnden har beslutat om mål för den egna verksamheten som kan kopplas till välfärdsbrott, men dessa mål kan inte anses utgöra grund för ett strategiskt och systematiskt arbete mot välfärdsbrottslighet.

Rutiner för kontroll av leverantörer, både av nya och befintliga avtalsleverantörer, finns delvis på plats. Kontrollerna är dock mest riktade mot leverantörernas ekonomiska situation och endast delvis mot andra bakgrundsfakta som kan tyda på olaglig verksamhet. Dessutom görs systematiska kontroller endast på leverantörer där upphandlingen hanteras av Inköp och endast på de leverantörer som registreras i avtalsdatabasen. Det finns rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden, men bristerna som beskrivs i våra anmärkningar kring leverantörskontroller återfinns även under avtalstiden.

Det saknas en koppling eller rutin för att kontrollera att regionens olika databaser med leverantörer är överensstämmande utgör en risk för att kontroller kan missas. Vi bedömer att det finns anledning till att se över möjliga tekniska lösningar för att samköra databaserna.

Det saknas dokumenterade interna rutiner inom Inköp för att säkerställa att personal inte bidrar till att välfärdsbrott begås under upphandlingsprocessen och det saknas dokumentation över de egenkontroller som genomförs i syfte att säkerställa att rutiner efterlevs. Det saknas även en struktur för att säkerställa kontinuerlig utbildning för personal inom området.

Problematiken med att det görs inköp utanför de kontrollerade kanalerna utgör ytterligare en risk för att regionerna gör affärer med olämpliga leverantörer. I detta avseende bedömer vi dock att inköpsnämndens möjligheter att påverka begränsas till att ta fram tydliga rutiner och genom att förstärka kompetensen hos medarbetarna.

Mot ovan bakgrund är vår sammanfattande bedömning att rutinerna för att upptäcka välfärdsbrottslighet är till viss del etablerade, men det finns brister i både kontrollernas omfattning och i strukturerna för kontrollerna.

Ansvarsfördelningen för leverantörskontroller under avtalstiden är tydlig för de leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen men ansvarsfördelningen för övriga leverantörer och avtal behöver förtydligas.

Det saknas etablerade samverkansstrukturer för att effektivt förebygga välfärdsbrott. Avsaknaden av en gemensam strategi och tydliga samverkansforum innebär en risk för att de pågående insatserna inte samordnas och utförs med bästa resultat.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi inköpsnämnden att

- utarbeta en strategi för hur nämnden på politisk nivå kan bidra till det övergripande arbetet mot välfärdsbrottslighet i Region Sörmland och i Region Västmanland och fastställa strategiska mål som syftar kopplat till detta.
- ge förvaltningen i uppdrag att förbättra kontrollrutinerna genom utökade bakgrunds-kontroller av leverantörer.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma regionövergripande rutiner för kontroll av leverantörer som upphandlas direkt av verksamheterna.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma och dokumentera interna rutiner för hantering av upphandlingar som säkerställer att personalen inte kan bidra till välfärdsbrott under processen.
- i sin interna kontroll utvärdera risken för välfärdsbrott ur ett strategiskt perspektiv och vid behov utforma lämplig kontroll av det samlade området.
- tydliggöra ansvarsfördelningen för leverantörskontroller och ta fram regionövergripande rutiner för leverantörskontroller.
- utarbeta en samverkansstrategi för hur Inköp ska stödja båda regionernas arbete mot välfärdsbrottslighet.
- utforma samverkansforum mellan Inköp och de operativa verksamheterna för att säkerställa att insatserna samordnas på ett systematiskt sätt.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt Brottsförebyggande Rådet (Brå) handlar välfärdsbrott om att offentliga utbetalningar inom välfärdssystemet betalas ut på felaktiga grunder. Brotten inkluderar bidragsbrotten, där en enskild får för mycket bidrag utbetalt. Brotten kan dock också handla om aktörer som inte följer de avtal som de ingått med kommun, region eller stat eller andra oegentligheter och brott så som bedrägerier. Välfärdsbrottsligheten har dels ekonomiska följder, dels följer i form av kvalitetsbrister, exempelvis genom att seriösa aktörer inte kan konkurrera med aktörer som fuskar i samband med till exempel upphandlingar.

Inköpsnämnden ansvarar för all upphandlings- och inköpsverksamhet i Region Sörmland och i Region Västmanland, förutom upphandling av förbrukningsvaror som utförs av den gemensamma varuförsörjningsnämnden. Region Sörmland och Region Västmanland, genom Inköp, hanterar upphandlingar för ett stort värde och Inköp har en viktig roll i att stödja regionernas verksamheter att genomföra upphandlingar och inköp från leverantörer som uppfyller de etiska och hållbarhetskrav som säkerställer att välfärdsbrottslighet motverkas. Det gäller t.ex. att säkerställa att leverantörerna som anlitas bedriver en lagenlig verksamhet och att upphandlingarna genomförs på ett transparent och rättssäkert sätt.

Mot ovan bakgrund har revisorerna beslutat att genomföra en fördjupad granskning för att bedöma om inköpsnämnden har ett ändamålsenligt och effektivt arbetssätt för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om inköpsnämnden har ett ändamålsenligt och effektivt arbetssätt för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar.

För att ge svar på granskningens övergripande syfte har följande revisionsfrågor granskats:

1. Har inköpsnämnden beslutat om mål som berör förebyggande av välfärdsbrott? Om ja, uppfylls dessa mål?
2. Vilka rutiner finns det för att upptäcka bedrägerier och oegentligheter inom inköps- och upphandlingsverksamheten? Finns det kontroller för att säkerställa att rutinerna efterlevs?
3. Har inköpsnämnden säkerställt att det finns rutiner för att kontrollera att leverantörer som ingår avtal med regionerna bedriver en laglig verksamhet? Vilka krav ställs på anbudsgivarna för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs?
4. Finns det rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden för att säkerställa att avtalskraven som berör lagenlig verksamhet fortsatt uppfylls?
5. Har nämnden säkerställt att ansvarsfördelningen är tydlig för leverantörskontroller under hela avtalstiden?
6. Finns det strukturer för samverkan med regionernas verksamheter för att effektivt förebygga välfärdsbrottslighet?

1.3 Metod

Granskningen har genomförts med hjälp av dokumentstudier och intervjuer. Intervjuer har hållits med ledamöter i inköpsnämnden, chefer inom Inköp och tjänstepersoner med ansvar för upphandling och avtalsuppföljning, controller som arbetar med inkomna fakturor, med representant från Inköpsrådet samt med säkerhetschefen i Region Sörmland.

1.4 Avgränsningar

Granskningen avser verksamheten under 2024 och fokuserar på nämndens strategiska arbete med att förebygga välfärdsbrottslighet inom ramen för inköp och upphandling.

Granskningen omfattar inte operativt arbete på inom regionernas verksamheter eller kvalitetskontroller på detaljnivå.

Granskningen genomfördes under perioden juni – oktober 2024.

1.5 Revisionskriterier

- Kommunallagen (2017:925)
- Regionernas relevanta styrdokument (reglemente, instruktioner, mm)
- Upphandlingslagstiftning (LOU, LUF, och LOV)

1.6 Ansvarig nämnd

Ansvarig nämnd är inköpsnämnden i Region Sörmland.

1.7 Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring har skett genom Qualitariums interna kvalitetssäkringssystem. Rapporten har även varit föremål för faktagranskning utförd av de intervjuade personerna.

2. Definition och avgränsning

Begreppet välfärdsbrott används för att beskriva situationer där offentliga medel utnyttjas på ett otillbörligt sätt, men termen saknar en juridiskt fastställd definition i svensk lagstiftning. I praktiken används begreppet för att omfatta olika former av missbruk av offentliga resurser, såsom bedrägerier inom bidragssystem, upphandlingsfusk eller att på annat otillbörligt sätt tillskansa sig ekonomiska förmåner. Juridiskt sett regleras dessa handlingar genom lagstiftning som behandlar brottstyper som bedrägeri, korruption och skattebrott.

Vår granskning fokuserar på välfärdsbrott inom ramen för regionens inköpsverksamhet. Detta innebär en avgränsning till situationer där leverantörer, företag eller enskilda individer medvetet manipulerar upphandlings- och inköpsprocesser för att skaffa sig ekonomiska fördelar eller leverera undermåliga tjänster och produkter på ett sätt som missbrukar skattemedel och skadar regionernas verksamheter eller förtroendet för regionerna.

Granskningen omfattar således inte alla aspekter av arbetet mot välfärdsbrott inom regionerna. Andra områden, till exempel personalavdelningens arbete, eller andra nämnders hantering av bidrag och ekonomiskt stöd, kan också vara relevanta för att motverka oegentligheter, men de faller utanför denna granskning.

Arbetet mot välfärdsbrott enligt denna granskning inkluderar därmed endast inköpsnämndens arbete mot handlingar där leverantörer utnyttjar regionens inköpssystem på ett sätt som leder till ekonomiska förluster, minskar förtroendet för upphandlingsprocessen eller regionernas verksamheter eller bryter mot lagar och etiska riktlinjer.

3. Svar på kontrollfrågor

Utifrån det granskade materialet och de genomförda intervjuerna redovisas svaren på granskningens kontrollfrågor i detta kapitel.

Avsnitten är uppdelade i en del som beskriver våra iakttagelser och en del som återger våra kommentarer, bedömningar och eventuella rekommendationer.

Svaren på kontrollfrågorna ligger till grund för våra bedömningar kopplade till granskningens huvudfråga och syfte.

3.1 Har inköpsnämnden beslutat om mål som berör förebyggande av välfärdsbrott? Om ja, uppfylls dessa mål?

lakttagelser

Det finns ingen dokumenterad definition av välfärdsbrott inom inköpsnämndens arbete, och det saknas mål som är direkt kopplade till att motverka välfärdsbrott. Enligt intervjuerna har dock frågan om välfärdsbrott diskuterats i nämnden vid flera tillfällen.

En genomgång av inköpsnämndens beslutade mål för 2024 visar att det finns mål som kan kopplas till arbetet med att motverka välfärdsbrott, även om begreppet "välfärdsbrott" inte används:

- målet att införa information om antikorruption och jäv i utbildningar och i upphandlingsarbetet och
- till målet om en stark ekonomi i balans har nämnden beslutat om handlingsplanen att utveckla leverantörsstyrningen och avtalsuppföljningen.

Uppföljning av de beslutade målen sker vid delårsrapportering och årsslut. Vid delåret 2024 rapporterades att information om antikorruption och jäv har integrerats i utbildningsprogrammen för nya chefer i båda regionerna. Planen om att utveckla leverantörsstyrning och avtalsuppföljning har inte återrapporterats vid delår.

Kommentarer och bedömningar

Inköpsnämnden har beslutat om mål som kan kopplas till välfärdsbrott, men dessa mål kan inte anses utgöra grund för ett strategiskt och systematiskt arbete mot välfärdsbrottslighet. Därför bedömer vi att arbetet mot välfärdsbrott inte har lyfts till en strategisk nivå av nämnden.

Inköpsnämnden har en central roll i att utveckla regionernas möjlighet att motverka välfärdsbrottslighet. Genom att strategiskt och systematiskt bemöta de risker som finns i regionernas upphandlings- och inköpsprocesser bör inköpsnämnden vara en viktig aktör i arbetet mot välfärdsbrott. Vi bedömer att nämnden saknar en tydlig strategisk ambition för att anta och axla denna roll i tillräcklig grad.

De beslutade målen som kan kopplas till välfärdsbrott är delvis uppfyllda vid delår 2024.

Avsaknaden av strategisk målsättning för att förebygga välfärdsbrott inom inköpsnämnden utgör en risk för att de mål, handlingsplaner och faktiska insatser som görs kopplat till området inte blir prioriterade eller samordnade.

Rekommendationer

Vi rekommenderar inköpsnämnden att

- utarbeta och fastställa strategiska mål som syftar till att Inköp ska vara ett stöd till regionerna i deras arbete med att förebygga välfärdsbrott inom upphandlings- och inköpsprocesserna.

3.2 Vilka rutiner finns det för att upptäcka bedrägerier och oegentligheter inom inköps- och upphandlingsverksamheten? Finns det kontroller för att säkerställa att rutinerna efterlevs?

3.3 Har inköpsnämnden säkerställt att det finns rutiner för att kontrollera att leverantörer som ingår avtal med regionerna bedriver en laglig verksamhet? Vilka krav ställs på anbudsgivarna för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs?

I detta avsnitt behandlar vi revisionsfrågorna 2 och 3 samtidigt för att undvika onödiga upprepningar. Då flera av våra iakttagelser beskriver de befintliga rutinerna för att kontrollera såväl leverantörer som genomförda inköp från leverantörerna bedömde vi att en gemensam beskrivning underlättar läsarens förståelse.

Iakttagelser

Styrande dokument och stöd till regionernas verksamheter

Styrdokumenterna för inköpsverksamheten, såsom Inköspolicyn¹ och Riktlinjer till Inköspolicyn² betonar vikten av att följa lagar, upprätthålla affärsmässighet och transparens samt säkerställa hållbarhet och goda arbetsvillkor. Däremot saknas det specifika beskrivningar kring hur arbetet mot välfärdsbrottslighet ska bedrivas. Dessa dokument gäller för och ska efterlevas av samtliga verksamheter.

Specifika enheter (upphandlingsenheten, leverantörsgruppen) har egna interna rutiner för de egna processerna med det operativa arbetet kring kontroller av leverantörer och fakturor.

Utbildningsplanen för nya chefer och nyanställd personal på inköpsavdelningen har uppdaterats så att de sedan 2024 innehåller obligatorisk utbildning om jäv och om oegentligheter.

Rutiner för kontroll av leverantörer

Vid upphandling ska leverantörer självdeklarera att de följer regionens uppförandekod och att det inte föreligger skäl för uteslutning. Leverantören intygar också att det inte finns kopplingar till Ryssland. Leverantörernas självdeklaration uppges ha ett viktigt signalvärde för att redan i denna fas avskräcka oseriösa leverantörer från att lämna anbud. I självdeklarationen ska anbudsgivaren intyga att de följer lagar och regler samt att företaget uppfyller ställda krav och att uteslutningsgrunder inte föreligger (bland annat tidigare konkurs, ackordsuppgörelse med borgenär, åsidosättande av arbetsrätt, åsidosättande av skyldigheter enligt miljölagstiftning, uteblivna betalningar av skatter och sociala avgifter, om personer i ledande position har blivit dömda för penningtvätt, terrorbrott, korruption, bedrägeri eller deltagande i kriminell organisation, mm). Endast vissa av de uppgivna uppgifterna kontrolleras av regionen, vilket innebär en risk för att brister i leverantörens verksamhet inte upptäcks om deklARATIONEN ÄR FELAKTIG.

Samtliga leverantörer som regionen ingår avtal med kontrolleras via CreditSafe. Samma kontroller utförs för underleverantörer.

¹ Inköspolicyn är fastställd av landstingsfullmäktige 2016-02-17, § 11, dnr LTV 160080.

² Riktlinjerna till Inköspolicyn är fastställda av landstingsstyrelsen 2016-02-24, § 51, dnr LTV 160080.

Säkerhetsavdelningen kan genomföra fördjupade kontroller av leverantörer vid misstanke om allvarliga oegentligheter, exempelvis genom utdrag ur brottsregistret och utökade bakgrunds-kontroller av företagsrepresentanter. Dessa kontroller görs endast efter begäran och inte rutin-mässigt.

Rutiner för kontroll av gjorda inköp

I Region Sörmland granskar leverantörsgruppen samtliga inkomna fakturor genom systemet Inyett. Inyett är en prenumerationstjänst där en kontroll görs av företaget som skickar fakturan. Kontrollen innefattar bland annat om företaget är registrerat för moms, F-skatt och om bankgironumret dit betalning ska ske är kopplat till företaget. Inyett har också en "svartlista" på företag där oegentligheter har upptäckts och om en faktura inkommer från ett sådant företag signaleras detta. Om avvikande uppgifter upptäcks signaleras detta och fakturan granskas manuellt innan den går vidare för attestering. Det är cirka 5% av de inkomna fakturorna som behöver hanteras manuellt.

För leverantörer som inte finns registrerade i leverantörsreskontran görs först en kontroll i Inyett innan de läggs in i systemet. Detta sker oavsett om ett avtal finns eller inte. Vid betalningen av fakturorna görs ytterligare kontroll av samtliga betalningar genom Inyett.

Vid andra upptäckta avvikelser, såsom inköp utanför avtal eller inköp av udda varor och tjänster, rapporteras detta vidare till chefscontroller eller ansvarig chef.

Flera intervjuade tjänstepersoner bedömer att rutinerna för att upptäcka bluffakturor inte är heltäckande och många av kontrollerna sker reaktivt snarare än proaktivt. Inyett och CreditSafe används för främst ekonomiska kontroller. Kontroll av leverantörers sociala ansvar eller styrelse-ledamöters bakgrund förekommer endast i begränsad omfattning.

Avtalsuppföljningen är mest utvecklad, och genomförs främst, för stora avtal. Flera tjänstepersoner bedömer därför att det finns ohanterade risker kopplade till små leverantörer, särskilt då Inköp inte har varit involverade i upphandlingsprocessen (exempelvis vid direktupphandlingar eller enstaka inköp utan avtal). Detta kopplas även till frågor om avtalstrohet och följsamhet till upphandlings-regler.

Det finns rutiner för att hantera mindre och enstaka inköp från leverantörer som regionen inte har avtal med, där verksamheten ska vända sig direkt till Inköp. Dessa rutiner följs dock inte alltid. Inköp har heller inte ansvar för och möjlighet att övervaka samtliga verksamheters inköpsaktiviteter.

En ytterligare kommentar som framkom under intervjuerna är att det finns en utmaning i att de befintliga systemen i regionen inte kan "prata med varandra". Ett exempel är att det inte automatiskt kontrolleras i journalsystemet om en undersökning eller behandling som en leverantör fakturerar för verkligen har utförts. Det förefaller som att bättre effektivitet hade kunnat nås genom tekniska lösningar.

Rutiner inom Inköp för att motverka att personalen bidrar till välfärdsbrottslighet

Inom Inköp saknas det rutinbeskrivningar som syftar till att säkerställa att medarbetarna själva inte ska bidra till välfärdsbrott. Vid större upphandlingar förekommer det att den genomförda upp-handlingen granskas av en annan kollega (så kallade fyra-ögon-principen). Egengranskningen dokumenteras inte. Skulle egengranskningen visa på avvikelse rapporteras detta till närmaste chef. Enligt de genomförda intervjuerna har inga sådana avvikelser rapporterats under de senaste åren.

Medarbetarna på Inköp har vid några tillfällen fått utbildning om jäv och oegentligheter, men någon utbildningsplan inom området finns inte. Intervjusvaren visar att diskussioner förs om ämnet i

samband med enhetsträffar och arbetsplatsträffar, men diskussionerna om ämnet är inte heller strukturerade och regelbundna. En obligatorisk utbildning om jäv och oegentligheter för upphandlingspersonal och chefer som arbetar med inköp är under utveckling.

Kontroll av att rutinerna efterlevs

Egenkontroller av att de befintliga rutinerna efterlevs görs inte. En del av kontrollerna är dock "självreglerande". T.ex. vid upphandling och registrering av en ny leverantör måste utdrag från CreditSafe bifogas till underlaget.

Nämnden har beslutat om två interna kontrollmoment som berör det aktuella området, där riskerna är att:

- avtalade leverantörer inte uppfyller krav på ekonomisk och finansiell ställning enligt avtalsvillkor, samt har skatteskulder och obetalda sociala avgifter. Konsekvensen kan bli att avtal måste hävas vilket kan leda till negativa ekonomiska effekter, försörjningsrisker och köp från oavtalade leverantörer. Denna kontrollpunkt följs upp på årsbasis.
- kunskap saknas om regionernas riktlinjer mot jäv och korruption, vilket kan leda till otillbörligheter vid inköp och upphandlingar. Metod för hantering: 1. Införande av information/utbildningar om jäv och korruption för nyanställda inom Inköp, nyanställda chefer och upphandlingars arbetsgrupper. 2. Utveckla metod för kontroll av jäv vid upphandling. I delårsrapporten framgår att punkt 1 är hanterad, medan punkt 2 är en planerad åtgärd.

Exempel på avvikelser som har upptäckts

Genom de befintliga kontrollerna har några avvikelser upptäckts, bland annat bluffakturor från rekryteringsföretag och annonseringsbolag, där totalt 5–6 fakturor nekats betalning. Vid ett tillfälle upptäcktes kopplingar till Ryssland, men ingen åtgärd vidtogs efter utredning. Flera fall har polis-anmälts när fakturor kom från kända blufföretag eller när inköp uppenbarligen gjordes för eget bruk.

Under det gångna året har regionen sagt upp avtal med 2-3 leverantörer på grund av att de hade gått i konkurs. Konkurs uppges vara den enda orsaken till att ett redan befintligt avtal avbryts.

Kommentarer och bedömningar

Det finns styrande dokument inom det aktuella området, men dessa fokuserar brett på affärs-mässighet och laglydighet och beskriver inte hur arbetet mot välfärdsbrottslighet konkret ska genomföras. De interna rutinerna hos Inköp ger struktur för en del av dessa frågor i det dagliga arbetet, men det saknas samordnade rutiner för hur Inköp ska stödja övriga verksamheter i att upptäcka och förebygga välfärdsbrott. Detta utgör en risk för att det förebyggande arbetet som görs inte blir samordnat och därmed inte blir fullt effektivt.

Rutiner för kontroll av leverantörer, både av nya och befintliga avtalsleverantörer, finns delvis på plats. Kontrollerna är dock mest riktade mot leverantörernas ekonomiska situation och endast delvis mot andra bakgrundsfakta som kan tyda på olaglig verksamhet. Dessutom görs systematiska kontroller endast på leverantörer där upphandlingen hanteras av Inköp och systematiska kontroller görs endast av leverantörer som registreras i avtalsdatabasen. Rutinen för kontroll av inkomna fakturor kompenserar till viss del dessa brister genom att systematiskt kontrollera samtliga leverantörer, men dessa kontroller görs först efter att affären med leverantören är genomförd. Därför bedömer vi att det finns behov för att komplettera kontrollerna, dels för att omfatta samtliga leverantörer, och dels för att kontrollera leverantörers lämplighet från fler perspektiv.

Problematiken med att det görs inköp utanför de kontrollerade kanalerna utgör ytterligare en risk för att regionerna gör affärer med olämpliga leverantörer. I detta avseende bedömer vi dock att inköpsnämndens möjligheter att påverka begränsas till att ta fram tydliga rutiner och genom att förstärka kompetensen hos medarbetarna.

Det saknas dokumenterade interna rutiner inom Inköp för att säkerställa att personal inte bidrar till att välfärdsbrott begås under upphandlingsprocessen och det saknas dokumentation över de egenkontroller som genomförs i syfte att säkerställa att rutiner efterlevs. Det saknas även en struktur för att säkerställa kontinuerlig utbildning för personal inom området. Vi bedömer att dessa brister behöver åtgärdas genom att införa ett arbetssätt som säkerställer att enskilda medarbetare inte kan bidra till eventuella försök till välfärdsbrott.

Det saknas systematiska kontroller för att säkerställa att rutinerna efterlevs, men i praktiken finns det vissa kontrollmekanismer på plats. Nämndens interna kontrollsystem innehåller vissa kontroller som berör området, men vi bedömer att det saknas ett helhetsgrepp för att kunna följa upp arbetet mot välfärdsbrott.

Det pågående arbetet med att utveckla avtalsuppföljningen utgör en viktig del i att förstärka möjligheten att motverka välfärdsbrottslighet. Därför bedömer vi att det skulle finnas en positiv synergieffekt vid samordning av dessa två processer genom att inkludera välfärdsbrottsperspektivet i det redan pågående arbetet med att förbättra avtalsuppföljningen.

Upptäckta fall visar att nuvarande rutiner i vissa fall fångar upp oegentligheter, men vi delar tjänstepersonernas bedömning om att det finns en uppenbar risk för att det finns ett mörkertal.

Mot ovan bakgrund är vår sammanfattande bedömning att rutinerna för att upptäcka välfärdsbrottslighet är till viss del etablerade, men det finns brister i både kontrollernas omfattning och i strukturerna för kontrollerna. Rutinerna inte är tillräckliga för att säkerställa att leverantörer som regionerna gör affärer med inte handlar i strid mot lagar som kan rymas inom begreppet välfärdsbrottslighet.

Rekommendationer

Mot ovan bedömningar rekommenderar vi inköpsnämnden att

- ge förvaltningen i uppdrag att utveckla och införa rutiner som förbättrar förutsättningarna för att upptäcka oegentligheter och risker för välfärdsbrott genom utökade bakgrunds-kontroller av leverantörer.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma regionövergripande rutiner för kontroll av leverantörer som upphandlas direkt av verksamheterna.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma och dokumentera interna rutiner för hantering av upphandlingar som säkerställer att personalen inte kan bidra till välfärdsbrott under processen.
- i samband med sitt pågående arbete att förbättra avtalsuppföljningen även inkludera perspektivet att motverka välfärdsbrottslighet på avtalsnivå.
- i sin interna kontroll utvärdera risken för välfärdsbrott ur ett strategiskt perspektiv och vid behov utforma lämplig kontroll av det samlade området.

3.4 Finns det rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden för att säkerställa att avtalskraven som berör lagenlig verksamhet fortsatt uppfylls?

lakttagelser

Leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen kontrolleras årligen genom utdrag från CreditSafe sedan 2024.

För närvarande bevakas 808 leverantörer genom CreditSafe-portföljen, som uppdateras två gånger per år (i april och oktober). Kontrollen sker dock löpande mellan dessa uppdateringar. Även underleverantörer bevakas (vid granskningens tidpunkt 34 st). Denna kontroll behöver dock uppdateras manuellt.

I regionens ekonomisystem Raindance, i leverantörsreskontran finns totalt cirka 50 000 leverantörer registrerade, men därav utgör en stor del privatpersoner som får ersättningar via regionen.

Det saknas för närvarande en koppling mellan ekonomisystemet och avtalsdatabasen, och det görs inte heller någon kontroll av att alla faktiska leverantörer i reskontran också är avtalsleverantörer.

Inköpsnämnden använder verktyget Inyett för att granska inkommande fakturor och därmed görs löpande kontroller av leverantörer även på detta sätt.

I många fall har Inköp och/eller en ansvarig på den verksamhet som nyttjar avtalet löpande dialog med leverantörerna. Denna dialog beskrivs som viktig för att få kännedom om leverantören och kunna fånga upp eventuella signaler om oegentligheter.

Som det redan beskrivs i avsnitten 3.2 och 3.3 saknas det dock rutiner för att granska leverantörers verksamhet ur ett bredare perspektiv, och det gäller även under avtalstiden. Kontrollerna är främst inriktade på ekonomiska risker och täcker inte andra aspekter, som sociala och etiska krav och endast i begränsad omfattning förändringar i företagets ägarstruktur. Vidare berör kontrollerna endast leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen och inte leverantörer varifrån inköp görs utanför avtal.

Några leverantörer som inte bedriver laglig verksamhet har fångats upp genom tips från verksamheterna, från konkurrenter, eller genom att det har blivit känt att en leverantör har fastnat i kontroll hos andra offentliga aktörer. Det saknas dock ett effektivt system för att på nationell nivå kunna utbyta erfarenheter, vilket efterfrågas för att effektivisera arbetet.

Kommentarer och bedömningar

Det finns rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden, men bristerna som beskrivs i våra anmärkningar kring leverantörskontroller återfinns även under avtalstiden. Fokus ligger på att identifiera ekonomiska oegentligheter, men sociala och juridiska krav beaktas inte i samma utsträckning. Kontrollerna innefattar inte heller samtliga leverantörer utan endast leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen.

Att det saknas en koppling eller rutin för att kontrollera att regionens olika databaser med leverantörer är överensstämmande utgör en risk för att kontroller kan missas. Samtidigt utgör det även risk för ineffektivitet i arbetet med kontroll av leverantörer. Vi bedömer att det finns anledning till att se över möjliga tekniska lösningar för att samköra databaserna.

3.5 Har nämnden säkerställt att ansvarsfördelningen är tydlig för leverantörskontroller under hela avtalstiden?

lakttagelser

Kontrollansvaret under avtalstiden ligger på Inköp för de leverantörer som finns i avtalsdatabasen. Enligt intervjuerna med ansvariga chefer och nämndens representanter finns det samtidigt frågetecken kring vem som bär det operativa ansvaret för andra leverantörer.

Verksamheterna uppges ha ett ansvar för att kontrollera leveranserna och dess kvalitet och därigenom leverantörernas agerande. Den nuvarande strukturen för avtalsuppföljning lägger ett stort ansvar på de verksamheter som gör inköp via de befintliga avtalen. Detta har tidigare uppmärksammats i en revisionsgranskning³, som pekade på brister i tydligheten kring vem som ansvarar för att följa upp avtalsleverantörerna. Eftersom verksamheterna har den direkta kontakten med leverantörerna är deras roll central. Vi har under granskningen inte funnit någon fastställd plan som beskriver generellt vilka kontroller som verksamheten ska genomföra under avtalstiden, och hur dessa ska rapporteras och dokumenteras. Detta innebär att uppföljningen varierar beroende på enhetens interna arbetssätt och resurser.

Några fastställda dokument som beskriver ansvarsfördelningen generellt mellan Inköp och verksamheterna och specifikt ansvarsfördelningen för uppföljning av avtal finns inte. Undantaget är de största avtalen, där det redan vid upphandlingen upprättas en plan för avtalsuppföljning.

Som det redan nämnts ovan har Inköp inte ansvar och befogenheter för att kontrollera samtliga verksamheters samtliga inköp. Därför upptäcks oftast inköp som görs utanför de godkända vägarna först när fakturan kontrolleras i Inyett. Dessa leverantörer genomgår således en eventuell kontroll först efter att handel har skett.

Det finns ingen central samordning som säkerställer att rutinerna följs på ett enhetligt sätt på alla berörda verksamheter.

Kommentarer och bedömningar

Vi bedömer att ansvarsfördelningen leverantörskontroller under avtalstiden är tydlig för leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen, men ansvarsfördelningen för övriga leverantörer och avtal behöver förtydligas. Utöver att förtydliga ansvaret för kontroll av samtliga leverantörer bör även rutiner tas fram för att förtydliga vad ansvaret konkret innebär, inklusive förväntade insatser och hur kontrollerna ska dokumenteras. Vidare bör rutinerna beskriva hur avvikelser ska hanteras och rapporteras. Inköpsnämnden och Inköp har en central roll i att ta fram regionövergripande riktlinjer för detta syfte.

Rekommendationer

Mot ovan bakgrund rekommenderar vi inköpsnämnden att

- tydliggöra ansvarsfördelningen för leverantörskontroller.
- utarbeta och dokumentera regionövergripande rutiner för hur leverantörskontroller ska göras, hur kontrollerna ska dokumenteras och hur avvikelser ska hanteras.

³ Diarienummer RE-REV23-0040

3.6 Finns det strukturer för samverkan med regionernas verksamheter för att effektivt förebygga välfärdsbrottslighet?

lakttagelser

Under vår granskning har vi inte funnit några permanenta samverkansstrukturer på politisk nivå mellan inköpsnämnden och huvudmännen eller mellan inköpsnämnden och regionernas övriga nämnder för att hantera frågor om att förebygga välfärdsbrott. Samverkan sker främst genom Inköpsrådet och befintliga kanaler för dialog mellan Inköp och verksamheterna.

På operativ nivå har samarbetet mellan Inköp och Region Sörmlands respektive Region Västmanlands verksamheter identifierats som ett utvecklingsområde. Enligt intervjuerna stödjer Inköp verksamheterna genom att tillhandahålla riktlinjer, policys och utbildningar inom upphandlingsområdet samt genom att operativt genomföra upphandlingar. Det finns dock ingen struktur i något av dessa områden som direkt syftar till att hantera risker för att handla från oönskade leverantörer eller att förebygga välfärdsbrottslighet. Nyligen har det förtydligats att Inköp kan neka verksamheter att genomföra upphandlingar som de bedömer strider mot Inköspolicyn eller andra gällande riktlinjer i båda regionerna.

Under granskningen har vi inte funnit någon strategi för hur inköpsverksamheten ska samverka med regionernas övriga verksamheter som också har en viktig roll i arbetet mot välfärdsbrottslighet (t.ex. HR, ekonomiavdelningarna, centrala administrationerna, säkerhetsavdelningarna, mm.) Det finns naturligtvis både personliga kontakter och träffar mellan de olika funktionerna men det saknas en gemensam arena som har som syfte att samordna de pågående arbeten och insatser inom såväl Region Sörmland som Region Västmanland kring dessa frågor.

Region Sörmlands utbildningsplan har uppdaterats med utbildningsmoment som riktar sig till medarbetare inom upphandlingsenheten och andra chefs- och nyckelfunktioner som arbetar med inköp och upphandlingar. Syftet är att öka medvetenheten om risker för bedrägerier och oegentligheter inom dessa områden och stärka medarbetarnas förmåga att identifiera och hantera sådana risker.

Kommentarer och bedömningar

Det finns ett behov för att utveckla samverkansstrukturer för att effektivt förebygga välfärdsbrott. Den nuvarande samverkan sker främst i form av personlig dialog mellan tjänstepersoner, vilket inte är tillräckligt för att på ett systematiskt sätt motverka välfärdsbrott. Avsaknaden av en gemensam strategi och tydliga samverkansforum innebär en risk för att de pågående insatserna inte samordnas och utförs mest effektivt. Det finns även en risk för att alla parter som arbetar med samma syfte inte fullt ut involveras i arbetet och att arbetet därmed inte bedrivs effektivt ur ett regionövergripande perspektiv.

Att öka kompetensnivån genom utbildning om oegentligheter och jäv bedömer vi vara ett positivt och viktigt steg i arbetet.

Rekommendationer

Mot ovan bakgrund rekommenderar vi inköpsnämnden att

- utarbeta en strategi för hur nämnden på politisk nivå kan bidra till det övergripande arbetet mot välfärdsbrottslighet i Region Sörmland och i Region Västmanland.
- utarbeta en samverkansstrategi för hur Inköp ska stödja båda regionernas arbete mot välfärdsbrottslighet.
- utforma samverkansforum mellan Inköp och de operativa verksamheterna för att säkerställa att insatserna samordnas på ett systematiskt sätt.

4. Granskingens resultat

4.1 Sammanfattning av svaren på kontrollfrågorna

Kontrollfråga	Svar på kontrollfrågan
<p>Har inköpsnämnden beslutat om mål som berör förebyggande av välfärdsbrott? Om ja, uppfylls dessa mål?</p>	<p>Delvis. Inköpsnämnden har beslutat om mål som kan kopplas till välfärdsbrott, men dessa mål kan inte anses utgöra grund för ett strategiskt och systematiskt arbete mot välfärdsbrottslighet.</p> <p>De beslutade målen som kan kopplas till välfärdsbrott är delvis uppfyllda vid delår 2024.</p> <p>Inköpsnämnden har en central roll i att utveckla regionernas möjlighet att motverka välfärdsbrottslighet. Genom att strategiskt och systematiskt bemöta de risker som finns i regionernas upphandlings- och inköpsprocesser bör inköpsnämnden vara en viktig aktör i arbetet mot välfärdsbrott. Vi bedömer att nämnden saknar en tydlig strategisk ambition för att anta och axla denna roll i tillräcklig grad.</p> <p>Avsaknaden av strategisk målsättning för att förebygga välfärdsbrott inom inköpsnämnden utgör en risk för att de mål, handlingsplaner och faktiska insatser som görs kopplat till området inte blir prioriterade eller samordnade.</p>
<p>Vilka rutiner finns det för att upptäcka bedrägerier och oegentligheter inom inköps- och upphandlingsverksamheten? Finns det kontroller för att säkerställa att rutinerna efterlevs?</p> <p>Har inköpsnämnden säkerställt att det finns rutiner för att kontrollera att leverantörer som ingår avtal med regionerna bedriver en laglig verksamhet? Vilka krav ställs på anbudsgivarna för att</p>	<p>Delvis. Rutiner för att upptäcka välfärdsbrottslighet är till viss del etablerade, men det finns brister i både kontrollernas omfattning och i strukturerna för kontrollerna. Rutinerna inte är tillräckliga för att säkerställa att leverantörer som regionerna gör affärer med inte handlar i strid mot lagar som kan rymas inom begreppet välfärdsbrottslighet.</p> <p>Det finns styrande dokument inom det aktuella området, men dessa fokuserar brett på affärsmässighet och laglydighet och beskriver inte hur arbetet mot välfärdsbrottslighet konkret ska genomföras.</p>

<p>säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs?</p>	<p>Det saknas dokumenterade interna rutiner inom Inköp för att säkerställa att personal inte bidrar till att välfärdsbrott begås under upphandlingsprocessen och det saknas dokumentation över de egenkontroller som genomförs i syfte att säkerställa att rutiner efterlevs. Det saknas även en struktur för att säkerställa kontinuerlig utbildning för personal inom området. Vi bedömer att dessa brister behöver åtgärdas genom att införa ett arbetssätt som säkerställer att enskilda medarbetare inte kan bidra till eventuella försök till välfärdsbrott.</p> <p>Rutiner för kontroll av leverantörer, både av nya och befintliga avtalsleverantörer, finns delvis på plats. Kontrollerna är dock mest riktade mot leverantörernas ekonomiska situation. Dessutom görs systematiska kontroller endast på leverantörer där upphandlingen hanteras av Inköp och sedan kontrolleras endast de leverantörer systematiskt som registreras i avtalsdatabasen. Rutinen för kontroll av inkomna fakturor kompenserar till viss del dessa brister, men dessa kontroller görs först efter att affären med leverantören är genomförd.</p> <p>Problematiken med att det görs inköp utanför de kontrollerade kanalerna utgör ytterligare en risk för att regionerna gör affärer med olämpliga leverantörer. I detta avseende bedömer vi dock att inköpsnämndens möjligheter att påverka begränsas till att ta fram tydliga rutiner och genom att förstärka kompetensen hos medarbetarna.</p> <p>Det saknas systematiska kontroller för att säkerställa att rutinerna efterlevs, men i praktiken finns det vissa kontrollmekanismer på plats. Nämndens interna kontrollsystem innehåller vissa kontroller som berör området, men vi bedömer att det saknas ett helhetsgrepp för att kunna följa upp arbetet mot välfärdsbrott.</p>
<p>Finns det rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden för att säkerställa att avtalskraven som berör lagenlig verksamhet fortsatt uppfylls?</p>	<p>Delvis. Det finns vissa rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden, men bristerna som beskrivs i våra anmärkningar kring leverantörskontroller återfinns även under avtalstiden.</p> <p>Fokus ligger på att identifiera ekonomiska oegentligheter, men sociala och juridiska krav beaktas inte i samma utsträckning. Kontrollerna innefattar inte heller samtliga leverantörer utan endast leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen.</p>
<p>Har nämnden säkerställt att ansvarsfördelningen är tydlig för leverantörskontroller under hela avtalstiden?</p>	<p>Delvis. Ansvarsfördelningen för att kontrollera leverantörer under avtalstiden är tydlig för de som finns registrerade i avtalsdatabasen, men ansvarsfördelningen för övriga leverantörer och avtal behöver förtydligas.</p>

	<p>Utöver att förtydliga ansvaret för kontroll av samtliga leverantörer bör även rutiner tas fram för att förtydliga vad ansvaret konkret innebär, inklusive förväntade insatser och hur kontrollerna ska dokumenteras. Vidare bör rutinerna beskriva hur avvikelser ska hanteras och rapporteras.</p>
<p>Finns det strukturer för samverkan med regionernas verksamheter för att effektivt förebygga välfärdsbrottslighet?</p>	<p>Nej. Det saknas strukturer både på den politiska nivån och på förvaltningsnivå.</p> <p>Den nuvarande samverkan sker främst i form av personlig dialog mellan tjänstepersoner, vilket inte är tillräckligt för att på ett systematiskt sätt motverka välfärdsbrott. Avsaknaden av en gemensam strategi och tydliga samverkansforum innebär en risk för att de pågående insatserna inte samordnas och inte utförs effektivt.</p>

4.2 Svar på granskningens fråga och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning är att inköpsnämnden **inte har ett tillräckligt ändamålsenligt och effektivt arbetsätt** för att säkerställa att välfärdsbrottslighet förebyggs inom ramen för regionernas upphandlingar.

Generellt efterlyser vi en tydligare strategisk ambition från inköpsnämnden för att utveckla arbetet mot välfärdsbrottslighet i både den egna verksamheten och genom att stödja regionerna i detta arbete. Genom att strategiskt och systematiskt bemöta de risker som finns i regionernas upphandlings- och inköpsprocesser bör inköpsnämnden vara en viktig aktör och ett stöd i det regionövergripande arbetet mot välfärdsbrott. Inköpsnämnden har beslutat om mål för den egna verksamheten som kan kopplas till välfärdsbrott, men dessa mål kan inte anses utgöra grund för ett strategiskt och systematiskt arbete mot välfärdsbrottslighet. Därför bedömer vi att arbetet mot välfärdsbrott inte har lyfts till en strategisk nivå av nämnden.

Rutiner för kontroll av leverantörer, både av nya och befintliga avtalsleverantörer, finns delvis på plats. Kontrollerna är dock mest riktade mot leverantörernas ekonomiska situation och endast delvis mot andra bakgrundsfakta som kan tyda på olaglig verksamhet. Dessutom görs systematiska kontroller endast på leverantörer där upphandlingen hanteras av Inköp och sedan kontrolleras endast de leverantörer systematiskt som registreras i avtalsdatabasen. Rutinen för kontroll av inkomna fakturor kompenserar till viss del dessa brister genom att systematiskt kontrollera samtliga leverantörer, men dessa kontroller görs först efter att affären med leverantören är genomförd. Därför bedömer vi att det finns behov för att komplettera kontrollerna, dels för att omfatta samtliga leverantörer, och dels för att kontrollera leverantörers lämplighet från fler perspektiv.

Det finns rutiner för att kontrollera leverantörer under avtalstiden, men bristerna som beskrivs i våra anmärkningar kring leverantörskontroller återfinns även under avtalstiden.

Det saknas en koppling eller rutin för att kontrollera att regionens olika databaser med leverantörer är överensstämmande utgör en risk för att kontroller kan missas. Vi bedömer att det finns anledning till att se över möjliga tekniska lösningar för att samköra databaserna.

Det saknas dokumenterade interna rutiner inom Inköp för att säkerställa att personal inte bidrar till att välfärdsbrott begås under upphandlingsprocessen och det saknas dokumentation över de egenkontroller som genomförs i syfte att säkerställa att rutiner efterlevs. Det saknas även en struktur för att säkerställa kontinuerlig utbildning för personal inom området.

Problematiken med att det görs inköp utanför de kontrollerade kanalerna utgör ytterligare en risk för att regionerna gör affärer med olämpliga leverantörer. I detta avseende bedömer vi dock att inköpsnämndens möjligheter att påverka begränsas till att ta fram tydliga rutiner och genom att förstärka kompetensen hos medarbetarna.

Mot ovan bakgrund är vår sammanfattande bedömning att rutinerna för att upptäcka välfärdsbrottslighet är till viss del etablerade, men det finns brister i både kontrollernas omfattning och i strukturerna för kontrollerna.

Ansvarsfördelningen leverantörskontroller under avtalstiden är tydlig för de leverantörer som finns registrerade i avtalsdatabasen men ansvarsfördelningen för övriga leverantörer och avtal behöver förtydligas. Utöver att förtydliga ansvaret för kontroll av samtliga leverantörer bör även rutiner tas fram för att förtydliga vad ansvaret konkret innebär, inklusive förväntade insatser och hur kontrollerna ska dokumenteras. Vidare bör rutinerna beskriva hur avvikelser ska hanteras och rapporteras. Inköpsnämnden och Inköp har en central roll i att ta fram regionövergripande riktlinjer för detta syfte.

Det saknas etablerade samverkansstrukturer för att effektivt förebygga välfärdsbrott. Idag sker samverkan främst i form av personlig dialog mellan tjänstepersoner, vilket inte är tillräckligt för att på ett systematiskt sätt motverka välfärdsbrott. Avsaknaden av en gemensam strategi och tydliga samverkansforum innebär en risk för att de pågående insatserna inte samordnas och utförs med bästa resultat. Det finns även en risk för att alla parter som arbetar med samma syfte inte fullt ut involveras i arbetet och att arbetet därmed inte bedrivs effektivt ur ett regionövergripande perspektiv.

Att öka kompetensnivån genom utbildning om oegentligheter och jäv bedömer vi vara ett positivt och viktigt steg i arbetet.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi inköpsnämnden att

- utarbeta en strategi för hur nämnden på politisk nivå kan bidra till det övergripande arbetet mot välfärdsbrottslighet i Region Sörmland och i Region Västmanland och fastställa strategiska mål som syftar kopplat till detta.
- ge förvaltningen i uppdrag att förbättra kontrollrutinerna genom utökade bakgrunds-kontroller av leverantörer.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma regionövergripande rutiner för kontroll av leverantörer som upphandlas direkt av verksamheterna.
- ge förvaltningen i uppdrag att utforma och dokumentera interna rutiner för hantering av upphandlingar som säkerställer att personalen inte kan bidra till välfärdsbrott under processen.
- i sin interna kontroll utvärdera risken för välfärdsbrott ur ett strategiskt perspektiv och vid behov utforma lämplig kontroll av det samlade området.

- tydliggöra ansvarsfördelningen för leverantörskontroller och ta fram regionövergripande rutiner för leverantörskontroller.
- utarbeta en samverkansstrategi för hur Inköp ska stödja båda regionernas arbete mot välfärdsbrottslighet.
- utforma samverkansforum mellan Inköp och de operativa verksamheterna för att säkerställa att insatserna samordnas på ett systematiskt sätt.

Malmö, 2024-11-08

Teodora Heim
Av Skyrev certifierad kommunal yrkesrevisor